

השיעור הגדול בעולם

כיתות א' – ב'

שנת הלימודים תשפ"ג

כ"ו חשוון תשפ"ג, 20.11.22 –

י"א כסליו תשפ"ג, 10.12.22

מהלך הפעילות

הסבר קצר לתלמידים על היעדים והפעילות

היעדים הבינלאומיים הם סדרה של 17 יעדים שהאו"ם החליט שחשוב כי כל בני האדם יעבדו ויפעלו להשיג אותם יחד עד שנת 2030.

כל פעילות להשגת היעדים האלה תביא למימוש של שלושה נושאים נהדרים וחשובים עבור כל בני האדם, עבור כולנו – נוכל לנסות לסיים מצבים בהם אנשים חיים במחסור ובמצוקה, נוכלת להפחית חוסר שוויון בין בני אדם, נוכל להגן על כדור הארץ. אם נצליח לפעול למען שלושת הדברים האלה ניתן יהיה לקבל עולם טוב יותר עבור כל בני האדם – צעירים ומבוגרים.

השגת היעדים תסייע גם במימוש הזכויות של ילדים ובני נוער. כל אחד מהיעדים עוסק באחת או במספר זכויות כפי שהן מופיעות באמנה הבינלאומית של האו"ם לזכויות ילדים ונוער הכוללת זכויות ייחודיות העוסקות בצרכים הייחודיים שלהם. השגת היעדים תאפשר לממש את הזכויות הללו, וליצור עולם טוב יותר עבור ילדים ונוער היום ובעתיד.

השיעור שבו אתם משתתפים נקרא השיעור הגדול בעולם. הוא מתקיים במדינות רבות בעולם ומשתתפים בו ילדים ובני נוער. כל אחד ואחת מכם המשתתפים בשיעור תורמים באופן ישיר להשגת היעדים הבינלאומיים. כל פעולה שתציעו ותעשו תשפיע על צעירים ומבוגרים במקום כלשהו.

השנה יעסוק השיעור ביעד 10 – הפחתת אי שוויון. באמנה הבינלאומית לזכויות הילד/ה נכתב בסעיף 2 – "המדינות החברות מבטיחות לשמור על זכויות הילדים שבתחומה, ללא הפליה וללא קשר לגזע, צבע עור, מין, שפה, דת, השקפה פוליטית, מוצא לאומי, אתני או חברתי, רכוש, נכות, לידה או כל סיבה אחרת הקשורה לילד ולהוריו." תוצרי השיעור שלכם יסייעו במימוש סעיף זה וסעיפים נוספים באמנה לזכויות הילד, ויעזרו במניעה של הפליה כלפי ילדים ובני נוער בגלל שהם שונים.

"ילדה אחת, מורה אחת, עט אחד וספר אחד

יכולים לשנות את העולם"

מלאה יוספזאי

שיעור ראשון – "תפוז בארגז התפוחים"

1. המורה תקרא פעם ראשונה את השיר "תפוז בארגז התפוחים" מאת שלומית כהן אסיף, עם התלמידים.
2. המורה תשאל את הילדים מה דעתם על השיר.
3. המורה תקרא את השיר פעם שנייה, ותקיים דיון עם התלמידים בשאלות הבאות –
  - א. איך לדעתכם הגיע התפוז לארגז התפוחים?
  - ב. איך הרגיש התפוז בארגז עם כל התפוחים מסביבו?
  - ג. מדוע התפוחים סירבו לקבל את התפוז אליהם? מה היו הנימוקים שלהם?
  - ד. מה אתם חושבים על האופן בו התפוחים התנהגו אל התפוז?
  - ה. האם הייתם פעם במצב שבו מישהו שונה זכה ליחס כזה מצד הילדים האחרים באותו מצב?
    - ו. למה התכוון התפוז בתשובתו לתפוחים?
4. המורה תסכם את דברי התלמידים ותתייחס לסוגיות מרכזיות – הזכות להיות שונה, קבלת השונה והאחר, הקושי או החשש לקבל מי ששונה ממני.
5. פעילויות יצירתיות –
  - א. המורה תזמין כל תלמיד.ה להכין ציור המבטא את המפגש בין התפוז לתפוחים. הציור יתייחס לפרשנות האישית של התלמידים למפגש המתואר בשיר או למפגש אחר ביניהם המבוסס על התובנות שלהם מהדיון שהתקיים.
  - ב. התלמידים יכינו בובות של תפוזים ותפוחים. ניתן להכין בובות על מקל, בובות גרב על כף היד או בובות אחרות בהתאם לחומרי היצירה הזמינים בכיתה לפעילות.
  - ג. המורה תזמין בכל סבב "שני תפוחים" ו"תפוז אחד" להמחזת המפגש ביניהם. למורה - חשוב להמשיג לאחר כל סבב המחזה איזו אינטראקציה הציגו התלמידים – דחיית השונה בדומה לשיר, קבלת השונה, חשש מהשונה, סקרנות והבעת עניין לגבי השונה.

תפוז בארגז התפוחים מאת: שלומית כהן-אסיף

בארגז תפוחי העץ
נמנם לו תפוז.
בין התפוחים
נמנם לו בלי לזוז.

התפוחים בארגז התחילו לרטון:
"זה לא הארגז שלך, תפוז,
קפצת לארגז הלא-נכון.
מה אתה עושה בין כלנו?
העגול שלך הוא לא העגול שלנו.
מה אתה עושה אתנו?
הרים שלך הוא לא הרים שלנו,
מה לך ולנו?
הצבע שלך הוא לא הצבע שלנו."

ענה התפוז בקול נרגז
לתפוחים שבארגז:
"דברים כאלה קורים
כשהארגז פתוח,
גם בארגז התפוזים
אפשר למצא תפוח."

מתוך: "מאחורי וילון האפרסקים" הוצאת הקיבוץ המאוחד

שיעור שני – שרשרת

1. המורה תקרא עם התלמידים את השיר "שרשרת" מאת שלומית כהן אסיף בקריאה ראשונה.
2. המורים תברר עם התלמידים מה למדו מתוך השיר? בשלב זה מוצע לאפשר לתלמידים להעלות כל מחשבה, תובנה או דעה הנוגעת לתוכן השיר.
3. המורה תקרא את השיר עם התלמידים בקריאה שנייה, ותקיים דיון בשאלות הבאות –
  - א. למה, לדעתכם, המשוררת השתמשה לנושא השיר בשרשרת? מה השרשרת מייצגת?
  - ב. במה השרשרת דומה לקשת, לתפוז, לעץ ועדר? (למורה – חשוב להתייחס למוטיב האחדות בשיר. כל אחד מהדימויים לעיל מייצג אחדות בין יחידים השונים אלה מאלה אך יש ביניהם חיבור המייצר את המאוחד)
  - ג. האם כל החרוזים בשרשרת זהים אחד לשני?
  - ד. האם כל העלים בעץ זהים אחד לשני?
  - ה. האם כל צבעי הקשת זהים זה לזה?
  - ו. במה החרוזים, העלים, הצבעים, פלחי התפוז דומים אלה לאלה? במה הם שונים אחד מהשני?
  - ז. האם גם ילדים יכולים ליצור קבוצה מאוחדת שבה כולם שונים זה מזה? במה הילדים שונים אחד מהשני? במה הם דומים אלה לאלה?
  - ח. מה צריך לעשות כדי שכל הילדים יוכלו להיות יחד חלק מקבוצה או מ"שרשרת" אנושית?
4. פעילויות יצירתיות –
  - א. התלמידים יציירו את אחד הדימויים בשיר – שרשרת, עץ או קשת – ויתבקשו לצייר את מרכיבי הדימוי שבחרו בדרכים דומו ושונות (למשל כל החרוזים בשרשרת עגולים אך חלק גדולים וחלקם קטנים, כל העלים בעץ הם בצורת עלה אך חלקם ירוקים וחלקם חומים וכך הלאה).
  - ב. הכנת סלוגן עם התלמידים (דוגמה מצורפת בנספח 3)
  - ג. המורה מכינה יחד עם התלמידים כרזה המבטאת את המסרים המרכזיים בשיר. נין להכין כרזה מצוירת עם נייר וצבעים או כרזה דיגיטלית. אפליקציה ידידותית לעבודה היא ה-CANVA. <https://www.canva.com> **קישור לאפליקציית קנוה**
5. לסיום, ניתן להקרין לתלמידים את השיר שהולחן, ולשיר יחד עם התלמידים <https://www.youtube.com/watch?v=okuKNn1pmgU>

משרד החינוך
 המינהל הפדגוגי
 הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד

שְׁשֻׁרַת

בואו נחזיק ידִים
 ביום כחלחל,
 ונשבע: אָני ואתה
 אנחנו הגלגל.

כלנו יחד עץ
 וכל אחד עֵלה.
 כלנו יחד עֵדר
 וכל אחד טֵלה.

בואו נחזיק ידִים
 ביום כחלחל,
 נשבע שכלנו פֶּעֶמוֹן
 וכל אחד עִנְבֵל.

בואו נחזיק ידִים
 ביום כחלחל,
 ונשבע שְׁ
 אנחנו המעגל.

כלנו יחד שְׁשֻׁרַת
 וכל אחד חֶרוֹז.
 כל אחד הוא פֶּלח
 אנחנו יחד תַּפּוּז.

כל אחד הוא חוֹר
 כלנו יחד רֶשֶׁת.
 כל אחד הוא אָבֶע
 אנחנו יחד קֶשֶׁת.

שיעור שלישי – דירה להשכיר

מטרות

1. התלמידים יבררו במה הם דומים ובמה הם שונים מחבריהם לכיתה.
2. התלמידים יכירו וילמדו את משמעות המושג סובלנות.
3. התלמידים יבינו את הקשר בין סובלנות לכיבוד השונות.
4. התלמידים יציעו דוגמאות שונות להתנהגות שיש בה סובלנות ויעלו אותן על הכתב (בכיתות א' – בעזרת המורה)
5. התלמידים ינהלו דיון על הסכנות הטמונות בהתנהגות שיש בה חוסר סובלנות.
6. התלמידים יספרו על מקרים בהם הם הפגינו סובלנות כלפי חברים בכיתה/מחוצה לה או במשפחה. וינמקו מדוע ההתנהגות שבחרו לתאר היא סובלנית.

אביזרים נדרשים

גישה לאינטרנט, דפים חלקים כמספר הילדים בכיתה עם תמונת היונה עליהם.
יש ליחד פינה בכיתה בה יתלו את תוצרי הפעילות.

שיעור 1 (ניתן לפצל לשתי יחידות)

רקע למורה: הסיפור דירה להשכיר הוא משל לחיים משותפים תוך שמירה על פלורליזם, רב תרבותיות, הדברות והקשבה בין השונים, בתוך החברה.
המסר של הסיפור: סובלנות, שונות, קבלת האחר, שכנות טובה, שלום.
היונה הלבנה: סמל השלום. מייצגת בסיפור את הדמות המיטיבה והמקבלת, שחיה בסובלנות חיים משותפים; חיי שלום, שכנות טובה וקבלת האחר.
בעלי החיים האחרים: מייצגים את בעלי הדעות הקדומות, חוסר הסובלנות, אי הקשבה, חוסר כבוד וקבלה של האחר, התרחקות ובדלנות.

פתיחה 10 דק' צפייה בסרט

בשביל הסיפורים – דירה להשכיר

המורה יקריא לתלמידים את הסיפור דירה להשכיר

שיחה עם התלמידים בעקבות הקראת סיפור 20 דק'

בסיפור מופיעות בזו אחר זו חיות המעוניינות להשכיר דירה בבניין.

מה אמרה כל אחת מהחיות על דיירי הבניין

1. הנמלה – מה היא חשבה על התרנגולת?

2. כיצד לדעתכם הרגישה התרנגולת?
3. כיצד לדעתכם הרגישה הנמלה?
4. מה אתם חושבים על התרנגולת? מה אתם חושבים על הנמלה?
5. אפשר לעבור סבב של שאלות על כל אחת מן החיות:
הארנבת בהקשר של הקוקייה...
החזיר בהקשר של החתולה...
הזמיר בהקשר של הסנאית...
6. כיצד הגיבו השכנים לאמירות של החיות?
7. מה אמרה היונה על דיירי הבניין?
8. מה ההבדל בין גישתה של היונה לדיירי הבניין לבין גישתם של בעלי החיים האחרים?
9. מה היה קורה אילו כולם היו מתנהגים כמו החיות האחרות? מה התוצאות של התנהגות מסוג זה?
10. מה מרוויחה היונה והחיות האחרות מהתנהגות מסוג זה?
11. מה מייצגת היונה בסיפור? מדוע דווקא יונה?

חלק ב

משימה 15 דק

כל תלמיד בוחר בעל חיים אחד מבין בעלי החיים שבסיפור: תרנגולת, קוקייה, סנאית, חתולה.

1. כל תלמיד יכתוב כיצד הוא היה מגיב אילו קיבל הערות כמו שקיבל בעל החיים אותו בחר.
2. התלמיד יצייר ליד התמונה של בעח שבחר ציור של עצמו עם "בלון אמירה" ויכתוב בתוכה את המשפט אותו היה עונה לבעח שאמר אמירה שפגעה בו.
3. המורה ישתף בכיתה את כל האמירות שנכתבו על ידי התלמידים ויחד ישוחחו על ההתמודדות עם אמירות שאינן סובלניות.

חלק ג

משימה לתלמידים 15 דק'

היונה מצאה תכונה טובה בכל אחד מהדיירים.
אילו היונה הייתה פוגשת אותך, מה התכונה הטובה שהייתה מוצאת בך?

כל תלמיד יקבל דף בצורת יונה וירשום במרכז את שמו. הדף יעבור בין הילדים בכיתה/בקבוצה. הילדים ירשמו על הדף שקיבלו מילה טובה על הילד. כך על כל ילדי הקבוצה/הכיתה. בכיתות א' תכתוב המורה את הדברים את הדפים שכתבו הילדים ניתן לתלות על קיר כיתתי עם כותרת מתאימה.

פעילות המשך – זירה להשכיר

לאחר תליית היונים עם הדברים הטובים

המורה: כמו מדינת ישראל, או כל מקום בעולם, חיים אנשים שונים זה לצד זה. בישראל חיים: ערבים לצד יהודים, דתיים לצד חילונים, אוהבי כדורגל לצד שונאי כדורגל ועוד. דוגמאות: חוסר הקשבה, העלבה, חוסר שיתוף, אלימות פיזית, אלימות מילולית

1. מהו הקשר בין הסיפור זירה להשכיר לתלמידי הכיתה?
2. במה למשל שונים תלמידי הכיתה זה מזה?
3. במה תלמידי הכיתה דומים זה לזה?
4. ספרו על חוויה של התנהגות לא סובלנית, מעליבה
5. מה קרה? כיצד הרגשת? לאפשר לילדים שיתוף ברגשות.

המשך דיון

1. האם יש ילד שלא חווה אף פעם התנהגות מהסוג הזה? אם כולנו חוונו, מה זה אומר?
2. מה משותף לכל ההתנהגויות הללו? (חוסר סובלנות, חוסר כבוד, חוסר קבלת האחר)
3. האם הילדים בכיתה מרוויחים או מפסידים מהנהגות של חוסר סובלנות? חוסר כבוד? למה?
4. ספרו על מקרים בהם הפגנתם סובלנות כלפי חברים בכיתה/מחוצה לה או במשפחה. והסבירו מדוע ההתנהגות שבחרתם לתאר היא סובלנית.
5. מה אנחנו צריכים לעשות?
6. כיצד נשמור שכולנו נחיה יחד בשלום, למרות השונות? כיצד נחיה יחד חיים משותפים?

המורה:

1. יכתוב את רעיונות התלמידים על הלוח / לוח פדלט
2. יהפוך את כל מה שנכתב על הלוח לכללים שילוו את הכיתה במהלך השנה ויאמר לתלמידים שכללים אלו יכוונו אותנו כיצד להתנהג.

משרד החינוך המינהל הפדגוגי הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד

בעקבות העיסוק בנושא הסובלנות דרך הסיפור דירה להשכיר ניתן להכין עם התלמידים קיר כיתתי הצעה למורה לקיר כיתתי: להכין עם התלמידים פינה בכיתה/קיר כיתתי. דוגמא לכותרת: "בעמק יפה בין כרמים ושדות....גרים שכנים טובים חיי שלום"

את הכללים שנקבעו בכיתה לרשום על מעין חלונות. כל כלל בחלון אחר. את החלונות לסדר למעין מגדל. מסביב, בין החלונות ניתן לתלות תמונות של תלמידי הכיתה.

יש לחזור מעת לעת לכללים שנקבעו בהתאם לאירועים המתרחשים בכיתה. רצוי להעלות בפני הכיתה גם אירועים חיוביים וגם אירועים לא נעימים שקרו. אפשר לשוחח עם התלמידים מהו הכלל או הכללים שנפגעו. כיצד ניתן לנהוג אחרת ולתת מעין ארגז כלים של פתרונות.

למורה - חומרי עיון והעשרה נוספים:

דברי הסבר בשפה ידידותית לאמנת האו"ם לזכויות ילדים

 [ברזות אמנת האו"ם לזכויות ילדים בשפה ידידותית - מيثاق الأمم المتحدة لحقوق الطفل حول اللغة الملائمة للأطفال](#)

אחריות אזרחית – בשבילי הזכויות

<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Zchuyot/LomdimZchuyot/Hafalot/BishvileiHazchuyot.htm>

בשביל הזכויות – דיון בדילמות מוסריות וחבריות

<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Zchuyot/LomdimZchuyot/Hafalot/BishvilHazchuyotDiyunDilemotAlYesodi>

פעילות בנושא זכויות הילד וזכויות אדם

<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Zchuyot/LomdimZchuyot/Hafalot/ZchuyotYeledAdamChevraDemokratit.htm>

חומרי הוראה נוספים –

[/https://pop.education.gov.il/student-rights/teaching-materials](https://pop.education.gov.il/student-rights/teaching-materials)

סרטים מומלצים:

- אמיצה, 2012, חברת פיקסאר, במאים: ברנדה צ'פמן, מארק אנדרוס
משפחת גיבורי על 2, 2018, פיקסאר ודיסני, במאי: בראד בירד
פלונטר, 2010, במאים: ביירון הווארד, נייתן גרנו
מואנה, 2016, במאים: רון קלמנטס, ג'ון מסקר

ספרים מומלצים:

1. אטלס יהודה ומשאלי יעל (2000) כל אחד והמשפחה שלו הוצאת רואים אור.
2. אבירמה גולן (2018). **אנה טיכו**, הוצאת צלטנר (הישראליות, סדרה היסטורית נשית)
3. אלקיים שלי (1986). **כשהנחש והעכבר נפגשו לראשונה**. הוצאת כתר
4. ברוך מירי (2001) **אל תנשקי את הצפרדע** הוצאת משכל
5. גולדברג לאה (1992). **דירה להשכיר**. הוצאת ספרית פועלים
6. הראבן גייל (1994) **אגדה חדשה** הוצאת עם עובד
7. יוספזאי מלאלה ולמב כריסטינה (2014). **אני מלאלה**. הוצאת כנרת
8. לימור טלמור (2010). **משפחות משפחות מיליון לפחות**, הוצאת רימונים
9. סידון אפרים (1980). **מעלה קרחות**. הוצאת עם עובד
10. שלומית כהן אסיף (2017). **רחוב ללא שם**, ספרית הפועלים

נספח 1 – כרזת יעדי האו"ם בעברית ובאנגלית

